

Plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (dále jen „OZP“) s vysvětlujícími příklady

Část první

Povinnost zaměstnavatelů

1. Zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 25 zaměstnanců v pracovním poměru je podle § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti uložena povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši 4% povinného podílu na celkovém počtu jejich zaměstnanců. U zaměstnavatelů, kteří jsou agenturou práce, se do celkového počtu zaměstnanců v pracovním poměru nezapočítají zaměstnanci, kteří jsou dočasně přidělení k výkonu práce k uživateli.

2. Při zjišťování počtu zaměstnanců zaměstnavatele je pro tyto účely rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců. Zaměstnavatelé zjišťují průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců podle § 15 vyhlášky č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška).

Způsoby plnění povinného podílu zaměstnávání OZP

Zaměstnavatelé mohou plnit povinný podíl některým ze způsobů uvedených v § 81 odst. 2 zákona o zaměstnanosti nebo jejich vzájemnou kombinací.

1. Způsob plnění povinného podílu zaměstnáváním OZP v pracovním poměru

1.1. Průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců, kteří jsou OZP, se zjišťuje stejným způsobem jako celkový průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců (viz část druhá této normativní instrukce). Každého zaměstnance, který je osobou s těžším zdravotním postižením, si zaměstnavatel pro tento účel započítává třikrát.

1.2. Trojnásobek průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců, kteří jsou osobami s těžším zdravotním postižením, se sečte s průměrným ročním přepočteným počtem ostatních zaměstnanců, kteří jsou OZP, a výsledkem je počet zaměstnanců se zdravotním postižením, které zaměstnavatel ve sledovaném roce zaměstnával. Výpočet se provede na dvě platná desetinná místa.

2. Způsob plnění povinného podílu odebíráním výrobků nebo služeb nebo zadáváním zakázek

2.1. Odebírání výrobků nebo služeb nebo zadávání zakázek je pro účely plnění povinného podílu možno realizovat jen od subjektů uvedených v § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti, tj. od subjektů, se kterými Úřad práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“) uzavřel dohodu o uznání zaměstnavatele za zaměstnavatele na chráněném trhu práce podle § 78 zákona o zaměstnanosti nebo od osob se zdravotním postižením, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance (dále jen „dodavatel“).

Údaje o poskytnutém plnění musí být dodavatelem podle § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti nejpozději do 30 kalendářních dnů od zaplacení poskytnutého plnění vloženy do evidence vedené ministerstvem podle § 84 zákona o zaměstnanosti.

Ministerstvo vede v elektronické podobě evidenci plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením a je také jejím správcem. Evidence obsahuje tyto údaje:

- identifikační údaje dodavatele,

- identifikační údaje zaměstnavatele, kterému bylo náhradní plnění poskytnuto (dále jen „odběratel“),

- cenu výrobků, služeb nebo realizovaných zakázek bez daně z přidané hodnoty započítatelnou do plnění povinného podílu,
- datum dodání výrobků, služeb nebo realizace zakázek,
- číslo dokladu, jímž byla vyúčtována dodávka výrobků, služeb nebo realizovaná zakázka,
- datum zaplacení odebraných výrobků, služeb nebo realizovaných zakázek započítatelných do plnění povinného podílu,
- čtvrtletní přepočtený počet zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením.

Údaje do evidence vkládá a za jejich správnost odpovídá dodavatel výrobků, služeb nebo zakázek.

Údaj o výši limitu a o průběžném stavu jeho plnění je veřejně přístupný.

2.2. Přepočet odebraných výrobků nebo služeb nebo zadaných zakázek se provede podle § 18 vyhlášky tak, že se cena všech skutečně zaplacených výrobků nebo služeb nebo zadaných zakázek (vše bez DPH) vydělí sedminásobkem průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. - 3. čtvrtletí daného kalendářního roku. Výsledná částka se rovná počtu OZP, které je možno započítat do plnění povinného podílu.

Cenu nezaplacených výrobků nebo služeb nebo zadaných zakázek lze započítat pouze tehdy, pokud byly odebrány ve sledovaném roce a byly zaplacený nejdéle do 15. 2. následujícího roku (resp. nejpozději do podání oznámení o plnění povinného podílu). V případě placení ve splátkách se započítají částky skutečně zaplacené v každém kalendářním roce nebo nejpozději do 15. 2. následujícího roku (resp. nejpozději do podání oznámení o plnění povinného podílu).

2.3. Výpočty se provádí na dvě platná desetinná místa.

2.4. Limit uvedený v ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti

2.4.1. Limit stanoví, v jakém objemu může dodavatel v daném roce poskytnout výrobky či služby celkem všem odběratelům. Jedná se o 28násobek (do 31. 12. 2017 se jednalo o 36násobek) průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předcházejícího kalendářního roku za každého přepočteného zaměstnance se zdravotním postižením zaměstnaného v předchozím kalendářním roce.

Příklad: Pokud měl dodavatel v roce 2017 v průměrném ročním přepočteném počtu 2 OZP (z toho 1 osobu s těžším zdravotním postižením), potom může pro účely plnění povinného podílu všem odběratelům v roce 2018 dodat výrobky či služby ve výši 1 610 616 Kč (tj. 28 761 Kč x 28 x 2). Dodávky nad výše uvedený limit si odběratelé do plnění povinného podílu započítat nemohou.

2.4.2. Jak je patrné z uvedeného příkladu, pro účely uvedeného limitu se při zjišťování průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců, kteří jsou OZP, nezapočítávají osoby s těžším zdravotním postižením třikrát. Dle § 17 vyhlášky se trojnásobek v případě osob s těžším zdravotním postižením uplatní pouze v rámci plnění povinného podílu formou zaměstnávání OZP v pracovním poměru.

2.4.3. Limit se vztahuje k přepočtenému počtu zaměstnanců se zdravotním postižením v předchozím kalendářním roce. To znamená, že pokud dodavatel zahájil činnost ve sledovaném kalendářním roce, nemůže v tomto roce poskytovat výrobky nebo služby nebo zadávat zakázky pro účely plnění povinného podílu.

2.5. Limit uvedený v ustanovení § 18 odst. 2 a 3 vyhlášky

2.5.1. Limit určuje počet OZP, které si může odběratel započítat odběrem výrobků či služeb od jednoho dodavatele. Počet osob, který si může odběratel započítat, nesmí být vyšší, než skutečný počet zaměstnanců dodavatele. Pro tento účel dodavatel potvrzuje čtvrtletní přepočtené počty OZP za kalendářní čtvrtletí předcházející zdanitelnému plnění. Odběratel si tak může započítat pouze počet OZP, který je za jednotlivá čtvrtletí potvrzen dodavatelem jako nejvyšší.

Příklad: Zaměstnavatel odebíral ve 2. a 3. čtvrtletí sledovaného kalendářního roku od jednoho dodavatele výrobky a po vydělení zaplacené ceny (bez DPH) sedminásobkem průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí tohoto kalendářního roku zjistil, že do povinného podílu by si mohl započítat 7 osob se zdravotním postižením. Dodavatel potvrzoval odběrateli průměrný čtvrtletní přepočtený počet svých zaměstnanců se zdravotním postižením, vždy za kalendářní čtvrtletí předcházející zdanitelnému plnění. Za 1. čtvrtletí potvrdil dodavatel 5,32 OZP v průměrném přepočteném počtu a za 2. čtvrtletí 5,15 OZP. Zaměstnavatel plní povinný podíl si proto může započítat za výrobky odebrané od tohoto dodavatele za celý kalendářní rok pouze 5,32 OZP.

2.5.2. Dodavatel postupuje při zjišťování průměrného čtvrtletního přepočteného počtu zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, podle § 11 vyhlášky.

2.6. Odpovědnost v případě neplnění povinného podílu odběrem výrobků nebo služeb nebo zadáváním zakázek

2.6.1. Zaměstnavatel, který zaměstnává více než 25 zaměstnanců v pracovním poměru (odběratel):

Dle § 139 a 140 zákona o zaměstnanosti se zaměstnavatel dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost zaměstnat OZP ve výši povinného podílu.

V případě plnění povinného podílu formou odběru výrobků nebo služeb nebo zadáváním zakázek může odběratel započítat:

- pouze dodávky od zaměstnavatelů, se kterými ÚP ČR uzavřel dohodu o uznání zaměstnavatele za zaměstnavatele na chráněném trhu práce podle § 78 zákona o zaměstnanosti, nebo dodávky od osob se zdravotním postižením, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance [§ 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti],
- pouze takové dodávky, které nejsou dodavatelem dodány nad limit uvedený v bodu 2.4. (§ 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti),
- pouze takové dodávky, které jsou dodavatelem vloženy do elektronické evidence podle bodu 2. 1.,
- jen takový počet OZP, jaký byl dodavatelem v jednotlivých čtvrtletích předcházejících zdanitelnému plnění potvrzen jako nejvyšší v souladu s bodem 2. 5. (§ 18 odst. 2 a 3 vyhlášky).

Pokud nejsou dodávky realizovány v souladu s těmito podmínkami, nemůže si takové dodávky odběratel započítat pro účely plnění povinného podílu. Pokud v této souvislosti nebude odběratelem splněn povinný podíl, může mu být uložena pokuta za přestupek nesplnění povinného podílu zaměstnávání OZP až do výše 1 mil. Kč.

2.6.2. Zodpovědnost dodavatele za správnost informací rozhodných pro výpočet náhradního plnění či zadávání údajů do evidence náhradního plnění není zákonem o zaměstnanosti řešena.

2.6.3. Z uvedeného vyplývá, že za to, zda je plněn povinný podíl formou odběru výrobků či služeb řádným způsobem odpovídá odběratel (viz bod 2.6.1.). Odpovědnost dodavatele za správnost údajů poskytnutých odběrateli není zákonem o zaměstnanosti řešena. Pro předcházení případných sporů v této oblasti však lze doporučovat odběratelům, aby stanovili odpovědnost za poskytování správných údajů, na jejichž základě je vypočítáno plnění povinného podílu, dodavateli prostřednictvím smluvního ujednání (písemných smluv), a to včetně sankcí.

3. Způsob plnění povinného podílu odvodem do státního rozpočtu

3.1. Odvod do státního rozpočtu činí 2,5 násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí sledovaného kalendářního roku za každou OZP, kterou by zaměstnavatel měl zaměstnat.

3.2. Jestliže zaměstnavatel kombinoval jednotlivé možnosti plnění povinného podílu, stanoví výši odvodu do státního rozpočtu tak, že od svého povinného podílu odečte průměrný roční přepočtený počet OZP, které ve sledovaném roce skutečně zaměstnával, a počet OZP, které si započítal na základě odebraných výrobků nebo služeb nebo zadaných zakázek. Výsledek vynásobí 2,5 násobkem průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí sledovaného kalendářního roku. Výsledná částka se

zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

3.3. Odvod do státního rozpočtu poukazuje zaměstnavatel prostřednictvím ÚP ČR do 15. 2. následujícího roku, tzn., že nejpozději 15. 2. musí být prostředky na účtu ÚP ČR.

Část čtvrtá

Oznamovací povinnost

1. Zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 25 zaměstnanců v pracovním poměru je v § 83 zákona o zaměstnanosti uložena povinnost do 15. února písemně ohlásit místně příslušné krajské pobočce ÚP ČR plnění povinného podílu za uplynulý kalendářní rok a způsob jeho plnění.
2. Vzor oznámení o plnění povinného podílu včetně poučení je umístěn na integrovaném portálu na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

Část pátá

Kontrolní činnost

1. Podle § 125 a 126 zákona o zaměstnanosti provádějí kontrolu Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce, a to buď na základě podnětu krajské pobočky ÚP ČR, nebo plánu vlastní kontrolní činnosti.
2. V případě, že zaměstnavatel svou povinnost zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu nesplní, je krajská pobočka ÚP ČR povinna zahájit řízení podle daňového řádu (§ 82 odst. 3 zákona o zaměstnanosti). V rámci tohoto řízení vypočítá částku, kterou bude zaměstnavatel povinen odvést do státního rozpočtu, a vydá o tom rozhodnutí. Není-li příslušná částka převedena na účet ÚP ČR v termínu stanoveném v rozhodnutí, je věc předávána příslušnému celnímu úřadu k vymáhání.
3. Pokud zaměstnavatel povinný podíl splnil, ale špatně si spočítal výši odvodu do státního rozpočtu nebo odvedl více, než měl, jedná se o **přeplatek**. Krajská pobočka ÚP ČR kontrolou podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů, ověří jeho výši a příslušnou částku poukáže na účet zaměstnavatele